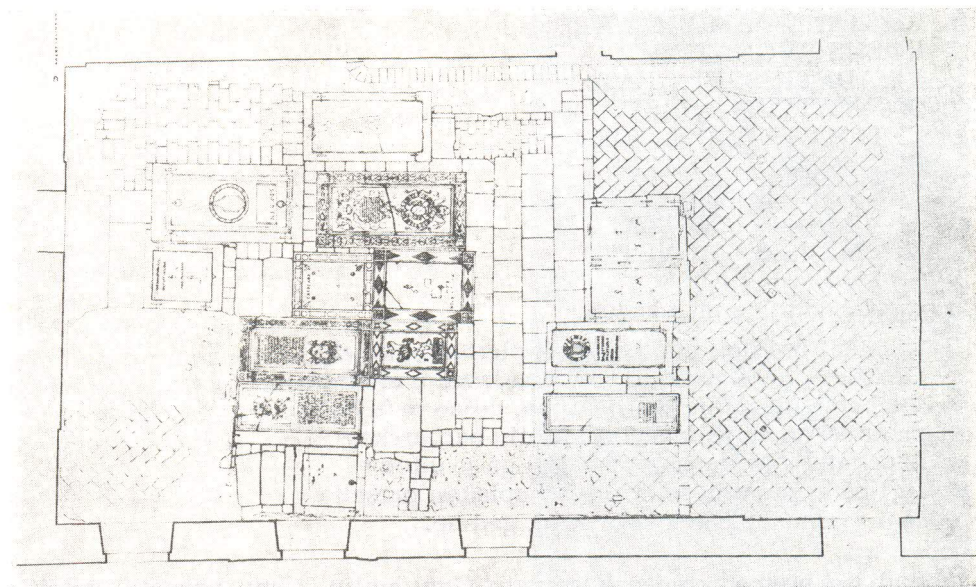

Branimir Gabričević

RATNIK IZ FILOTRANA

Nadgrobne ploče u bivškoj crkvi sv. Klare — stanje nakon iskapanja (fototeka Urbanističkog zavoda za Dalmaciju)

Prilikom istraživanja izvršenih 1963. godine u južnom dijelu Dioklecijanove palače dignut je u negdašnjoj crkvi sv. Klare pod postavljen krajem prošlog stoljeća, pa se pod njim ukazao prvobitni pločnik sastavljen od grobnih ploča iz XVI i XVII stoljeća. Natpisi uklesani na tim pločama govore da se radi o grobnicama nekih splitskih plemićkih obitelji, odnosno pojedinih bratovština. Međutim, pod jednom od tih ploča bio je sahranjen, kao što kaže odnosni natpis, jedan stranac — Klement Gentiloni iz Filotrana. Publiciranjem tog natpisa¹⁾ bit će — nadamo se — osvijetljen jedan poseban vid dodira između dvije jadranske obale u drugoj polovini XVI stoljeća.

Nadgrobnna ploča o kojoj je riječ uokvirena je jednostavnom profilacijom i podijeljena u dva dijela: u gornjem, koji je nešto veći, uklesan je natpis, a u donjem — budući da je tu bio sahranjen pripadnik plemićke obitelji — izrađen je u reljefu heraldički prikaz.

Natpis glasi:

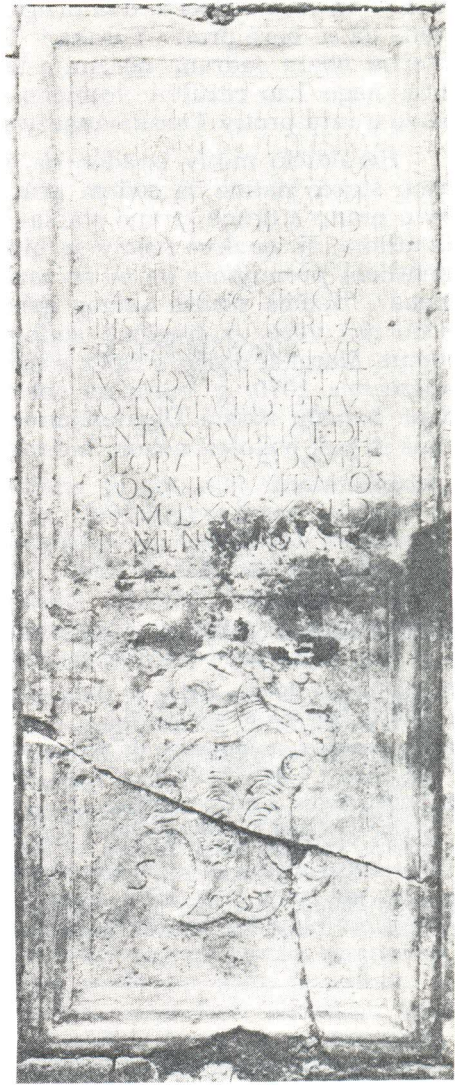
CLEMENS · E · CIVIT
ATE MONTIS PHIL
ATRANI NOBILISIM
GENTILHONA FAM
ILIA TOGA ET ARM
IS CLARA ORIVND
VS DVM CONTRA
BARBARVM HOSTE
M · RELIGIONIS CH
RISTIANE · AMORE · A
RDENS PVGNATVR
VS ADVENISSET · FAT
O · IMATVRO · PREV
ENTVS · PVBLICE · DE
PLORATVS · AD SVPE
ROS · MIGRAVIT · ANO
· S · M · L · XX · XXI · D
IE · MENSIS · AGVSTI

U malo slobodnijem prijevodu:

Klement iz Filotrana, potomak plemićke obitelji Gentiloni, koje su se članovi proslavili u civilnim službama i u ratnim pothvatima, došao je (u Split) plamteći od želje da se bori protiv barbarskog neprijatelja kršćanske vjere, ali ga je u tome spriječila prerana smrt. Javno oplakan preselio se u vječnost 21. kolovoza 1570. godine.

Radi se prema tome o Klementu Gentiloniju, članu poznate obitelji iz Filotrana (Filottrano), gradića u zaleđu Ankone. Sastavljač nadgrobnog natpisa, vjerojatno neki nepoznati nam splitski erudit, nije bio sretne ruke u ortografiji imena tog gradića, pa je, između ostalog početno slovo (Ph umjesto F) stavio kao da se radi o toponimu grčkog porijekla.²⁾ Svakako je sretna okolnost što epitaf govori o razlogu zbog kojeg je Klement Gentiloni prepio Jadran i iz svog gradića u Markama došao u Split. Potrebno je samo da se motivi tog njegovog dolaska uklope u kontekst vojno-političkih prilika u drugoj polovini XVI stoljeća.

Klement Gentiloni umro je u Splitu 21. kolovoza 1570. g. tj. u vrijeme kada je na evropskom zapadu, na inicijativu pape Pija V, stvorena liga protiv otomanskog carstva koje je tada bilo na vrhuncu svoje moći. Venecija, koja je posjedovala sve dalmatinske gradove izuzev Dubrovnika, tada se već nalazila u ratu s Turcima zbog Cipra. Zbog toga, iako se pozornica ratnih operacija nalazila u istočnom Sredozemlju, ratni okršaji odvijali

*Nadgrobna ploča C. Gentiloni (fototeka
Urbanističkog zavoda za Dalmaciju)*

su se i u Dalmaciji, posebno pak u okolici Splita, što je razumljivo jer se turska vojnička posada nalazila u Klisu, što znači na svega desetak kilometara razdaljine. Našem ratniku iz Filotrana pružila se, dakle, i ovdje prilika da ukrsti oružje s »barbarskim neprijateljem kršćanske vjere«, kako se to u natpisu kaže.

Čini se da Klement Gentiloni dosada nije bio poznat,³⁾ i da ga, prema tome, naš natpis s nekadašnjeg pločnika u crkvi svete Klare izvlači iz ne baš zaslužena zaborava. Nije pri tome neuputno spomenuti da su upravo

tada, tj. u XVI stoljeću, dva druga člana obitelji Gentiloni krenuli iz Filotrana da se bore protiv Turaka.⁴⁾ To znači da se Klementovo putovanje na istočnu obalu Jadrana ne smije uzeti kao izolirani akt egzaltiranog mladića, nego kao rezultat vojničko-političkih inicijativa kojima je bio cilj da se u ratu protiv Turaka angažiraju sve moguće snage kršćanskih država.

Heraldički motiv izrađen na Klementovoj nadgrobnoj ploči — »iščupano stablo palme sa sedam grana i s lovorovim vijencem obješenim o prvu granu s desne strane stabla« — prikazuje nam prvobitni grb obitelji Gentiloni, tj. onakav kakav je bio »sve do 1770. g. ... kada ga je Paolo Gentiloni promijenio da bi se razlikovao od brojnih ogranaka svoga plemena«. Kacića poviše samog grba, iako je njegov sastavni dio, simbolično nas veže uz tragičnu sudbinu čovjeka koji je, ostavivši brezuljke rodni Maraka, došao u Split s namjerom da bi se u sada dalekim ljetnim mjesecima 1570. g. borio na obroncima Kozjaka i Mosora, ali je završio dane između zidina Dioklecijanove palače, ne zna se da li od dobivenih rana ili pak pokošen nekom bolešću.⁵⁾

BILJEŠKE

- 1) Tekst natpisa objavio je F. Bulić (*Bullettino di archeologia e storia dalmata* XXI, p. 173), ali bez prijevoda i bez ikakva komentara.
- 2) Filotrano dolazi, kako se smatra, od Filiorum Otrani, što znači Oktranovih sinova (posjed, utvrda, ili sl.).
- 3) To proizlazi iz činjenice da ga ne spominje *Enciclopedia storico-nobiliare italiana* (V. *Spreti e collaboratori*), vol. III, pp. 399—400.
- 4) *Enciclopedia storico-nobiliare*, I. c., spominje u tom smislu dvojicu članova obitelji Gentiloni koji su živjeli u XVI st.: »Ovidije, kapetan, umro u Ugarskoj u ratu protiv Turaka. Josip, hrabro se kao kapetan borio u istom ratu, a isto tako i u venecijanskim redovima u borbama u Julijskoj Veneciji i na Cipru.«
- 5) Ovaj članak objavljen je na talijanskom jeziku u prigodnoj publikaciji »Jugoslavija — Italia, due sponde, stesso sole, stesso mare«, Zagreb 1968.